

Sygn. akt II PK 127/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 lutego 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Beata Gudowska (przewodniczący)

SSN Zbigniew Hajn (sprawozdawca)

SSN Zbigniew Korzeniowski

w sprawie z powództwa B. J. G.

przeciwko Skarbowi Państwa Oddziałowi Straży Granicznej w K.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 4 lutego 2014 r.,

skargi kasacyjnej powoda od wyroku Sądu Okręgowego w Z.

z dnia 26 lutego 2013 r.,

**uchyla zaskarżony wyrok oraz wyrok Sądu Okręgowego w Z.
w dniu 12 czerwca 2012 r., znosi postępowanie w zakresie
objętym tymi wyrokami i przekazuje sprawę do ponownego
rozpoznania Sądowi Okręgowemu, wraz z orzeczeniem o
kosztach postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Powód B. G. w pozwie skierowanym przeciwko Skarbowi Państwa - Oddziałowi Straży Granicznej w K. domagał się renty wyrównawczej ,poczynając od stycznia 2004 r. za każdy miesiąc w wysokości stanowiącej różnicę pomiędzy przeciętnym miesięcznym wynagrodzeniem w gospodarce narodowej, a wysokością pobieranej policyjnej renty inwalidzkiej wraz z odsetkami liczonymi od każdego 16 dnia danego miesiąca. Pozwem powód objął okres do grudnia 2006 r. Pozwany Skarb Państwa Oddział Straży Granicznej w odpowiedzi na pozew wniósł o oddalenie powództwa w całości.

Wyrokiem z dnia 27 kwietnia 2007 r. Sąd Rejonowy w K. oddalił powództwo. Apelację powoda od tego wyroku Sąd Okręgowy oddalił wyrokiem z dnia 12 lipca 2007 r. Na skutek skargi kasacyjnej powoda Sąd Najwyższy uchylił powyższy wyrok Sądu Okręgowego przekazał temu Sądowi sprawę do ponownego rozpoznania. Następnie Sąd Okręgowy wyrokiem z dnia 19 grudnia 2008 r. uchylił wyrok Sądu Rejonowego i przekazał temu Sądowi sprawę do ponownego rozpoznania. Wyrokiem z dnia 29 lutego 2012 r., Sąd Rejonowy w Z. częściowo uwzględnił powództwo zasądzając od pozwanego na rzecz powoda tytułem renty wyrównawczej kwoty minimalnego wynagrodzenia za pracę w latach 2004 - 2011 (tj. 824,00 zł, 849,00 zł, 899,10 zł, 936,00 zł, 1.126,00 zł, 1.276,00 zł, 1.317,00 zł, 1.386,00 zł). W pozostałym zakresie powództwo zostało oddalone, zaś koszty procesu zniesione wzajemnie. Na skutek apelacji pozwanego Sąd Okręgowy wyrokiem z dnia 12 czerwca 2012 r., wydanym w sprawie IV Pa .../12, uchylił zaskarżony wyrok w punkcie I, III, IV i V i w tym zakresie przekazał sprawę Sądowi Rejonowemu do rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego. Wyrokiem z dnia 14 grudnia 2012 r. Sąd Rejonowy w Z. zasądził od pozwanego Skarbu Państwa - Oddziału Straży Granicznej w K. na rzecz powoda B. G. tytułem renty kwoty szczegółowo wymienione w pkt I. 1-93, wraz z ustawowymi odsetkami, oddalił powództwo w pozostałym zakresie oraz nie obciążył powoda kosztami procesu. W apelacji od tego wyroku powód zarzucił, między innymi naruszenie art. 379 pkt 4 k.p.c. w związku z niewłaściwym składem Sądu Okręgowego w sprawie IV Pa .../12. Wyrokiem z dnia 26 lutego 2013 r., zaskarżonym rozpoznawaną skargą kasacyjną, Sąd Okręgowy oddalił apelację i zasądził od powoda na rzecz pozwanego 600 zł

tytułem kosztów zastępstwa procesowego za instancję odwoławczą. W uzasadnieniu wyroku sąd stwierdził, między innymi, że „Kontrola instancyjna nie daje podstaw do stwierdzenia nieważności w niniejszej sprawie.” W konkluzji uzasadnienia Sąd uznał zarzuty apelacji za nieuzasadnione.

W skardze kasacyjnej powód zaskarżył powyższy wyrok w całości, zarzucając między innymi nieważność postępowania, powstałą przez naruszenia prawa procesowego - głównie art. 379 pkt 4 w związku z art. 386 § 5 i art. 398¹⁵ § 2 k.p.c., art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, przez rozpoznanie sprawy zaskarżonej a także sprawy o sygn. IV Pa .../12 przez niewłaściwy skład sędziowski oraz naruszenie art. 328 § 1 k.p.c., przez nieuzasadnienie wyroku w kwestii stwierdzenia braku podstaw do stwierdzenia nieważności.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga jest uzasadniona. Trafny okazał się zarzut nieważności postępowania w związku z naruszeniem art. 398¹⁵ § 2 k.p.c. Poza tym, zasadnie zarzucono naruszenie art. 328 § 2 k.p.c., przez nieuzasadnienie wyroku w zakresie apelacyjnego zarzutu nieważności postępowania. Ograniczenie uzasadnienia w tej w kluczowej w apelacji kwestii do stwierdzenia, że „Kontrola instancyjna nie daje podstaw do stwierdzenia nieważności w niniejszej sprawie” jest równoznaczne z uchyleniem się Sądu od wyjaśnienia motywów wyroku w tym zakresie.

Jak wynika z przebiegu postępowania w sprawie, sędzia B. Ł. brał udział w wydaniu zarówno wyroku Sądu Okręgowego w Z. z dnia 12 lipca 2007 r. (IV Pa .../07), uchylonego wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 19 czerwca 2008 r., II PK 346/07, jak i wyroku z 12 czerwca 2012 r. (IV Pa .../12) oraz wyroku zaskarżonego rozpoznawaną skargą kasacyjną. Nie brał natomiast udziału w wydaniu wyroku z 19 grudnia 2008 r. (IV Pa .../08), tj. pierwszego z wyroków Sądu Okręgowego w Z. wydanych po wyżej wskazanym wyroku Sądu Najwyższego. Okoliczność ta, w związku z treścią art. 398¹⁵ § 2 k.p.c., wymaga zatem wyjaśnienia z uwagi na wskazany wyżej kasacyjny zarzut wydania zaskarżonego wyroku w warunkach nieważności postępowania, a także ze względu na obowiązek Sądu Najwyższego wzięcia nieważności postępowania pod rozagę z urzędu (art. 398¹³ § 1 k.p.c.).

Stosownie do art. 398¹⁵ § 2 k.p.c., w razie przekazania przez Sąd Najwyższy sprawy do ponownego rozpoznania, sąd rozpoznaje ją w innym składzie. Użyte w tym przepisie określenie „w innym składzie” należy rozumieć w ten sposób, że aby skład sądu stał się „inny” żaden z sędziów, którzy wydali uchylone orzeczenie, nie może już uczestniczyć w ponownym rozpoznaniu sprawy. Innymi słowy, ponowny skład rozpoznający sprawę, aby był „inny”, musi być całkowicie osobowo zmieniony. Zarówno gramatyczna, jak i celowościowa wykładnia rozważanego przepisu przemawiają za wyłączeniem raz na zawsze od udziału w rozpoznawaniu sprawy tego składu sądzącego, który uczestniczył w wydaniu uchylonego orzeczenia. Skład sądu, który wydał uchylone orzeczenie, zostaje więc z mocy art. 398¹⁵ § 2 k.p.c. ostatecznie wyłączony od ponownego rozpoznania sprawy. *Ratio legis* tego przepisu sprowadza się do eliminowania wszelkich przyczyn mogących rodzić jakiegokolwiek wątpliwości co do bezstronności i obiektywizmu sędziego w rozpoznawaniu określonej sprawy. Normy wyłączające z mocy prawa od ponownego orzekania sędziego, który w tej samej sprawie brał udział w wydaniu wyroku następnie uchylonego przez sąd wyższej instancji, mają zagwarantować bezstronność sądu, zgodnie z zasadą wyrażoną w art. 45 ust. 1 Konstytucji RP. Ma to uzasadnienie w aspekcie psychologicznym, wyrażającym się skłonnością do nieprzyznawania się do popełnionych błędów i uchybień bądź oporem przed zmianą już raz wyrobionego poglądu na tę samą sprawę. Chodzi więc o to, aby w ponownym rozpoznaniu sprawy nie brał udziału sędzia, który uczestniczył we wcześniejszej fazie postępowania i który z tych właśnie względów mógł nabrać wewnętrznego przekonania co do oceny dowodów i okoliczności faktycznych (zob. postanowienie SN z dnia 10 lipca 2007 r., II PZ 29/07, OSNP 2008, nr 19-20, poz. 291). Poza tym, przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania w innym składzie, ma zapewnić bezstronność w rozpoznaniu sprawy przy pełnym zachowaniu niezawisłości sędziowskiej, przez eliminowanie sytuacji, w których sędzia przy orzekaniu byłby związany wskazaniem Sądu Najwyższego w konkretnej sprawie, wbrew własnemu przekonaniu, któremu dał już wyraz w uchylonym orzeczeniu. Temu celowi sprzeciwiałaby się częściowa jedynie zmiana składu sędziowskiego, zwłaszcza gdyby dotyczyła, np. tylko jednego sędziego (wyrok SN z dnia 2 lutego 2011 r., II CSK 423/10, LEX nr 1324265; zob. też wyroki SN z dnia: 14 maja

2003 r., I CK 416/02, LEX 121716; 25 sierpnia 1998 r., I PKN 268/98, OSNAP 1999, nr 18, poz. 575; 29 maja 1963 r., III PO 10/63, OSNCP 1963, nr 11, poz. 239).

Wobec powyższego należy uznać, że zgodnie z art. 398¹⁵ § 2 k.p.c., w razie uchylenia przez Sąd Najwyższy wyroku sądu drugiej instancji do ponownego rozpoznania, sędzia uczestniczący w wydaniu uchylonego wyroku nie może brać udziału w wydaniu nie tylko pierwszego wyroku po tym uchyleniu, lecz także każdego kolejnego wyroku w tej sprawie.

Skoro obowiązek rozpoznania sprawy w innym składzie przez sąd drugiej instancji wynika z mocy ustawy, to sprzeczny z przepisami prawa skład sądu orzekającego z udziałem sędziego, który już raz brał udział w wydaniu w tej sprawie orzeczenia, uchylonego następnie przez Sąd Najwyższy, z przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania, powoduje nieważność postępowania w rozumieniu art. 379 pkt 4 k.p.c. Ten ostatni przepis stanowi bowiem, że nieważność postępowania zachodzi, jeżeli skład sądu orzekającego był sprzeczny z przepisami prawa albo jeżeli w rozpoznaniu sprawy brał udział sędzia wyłączony z mocy ustawy. W takim wypadku, Sąd Najwyższy na podstawie art. 386 § 2 w związku z art. 398²¹ k.p.c. znosi postępowanie w zakresie objętym nieważnością (postanowienie SN z dnia 19 lipca 2000 r., II CKN 1124/98, LEX nr 1223579).

Wobec tego, że sędzia B. Ł. brał udział w wydaniu uchylonego przez Sąd Najwyższy orzeczenia i w związku z tym nie mógł - po przekazaniu sprawy do ponownego rozpoznania - orzekać w sprawie, a mimo to był w składzie, który wydał wyrok z dnia 12 czerwca 2012 r. (IV Pa .../12) oraz wyrok zaskarżony rozpoznawaną skargą kasacyjną, należało orzec, jak w sentencji (art. 398¹⁵ w związku z art. 386 § 2 i art. 398²¹ k.p.c.).